Eduskunta / ympäristövaliokunta 11.10.2022

Rakennusteollisuus RT ry:n asiantuntijalausunto koskien Valtioneuvoston kirjelmää eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi rakennustuotteiden kaupan pitämistä koskevien ehtojen yhdenmukaistamisesta 2022-10-12 YmV U 72/2022

Rakennusteollisuus RT kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

Yleisesti voidaan todeta, että kirjelmän luku 11 *Valtioneuvoston kanta* on rakennusteollisuuden näkemyksen mukaan hyvin laadittu.

Rakennusteollisuus RT tukee valtioneuvoston myönteistä suhtautumista asetusmuutoksen tavoitteeseen edistää kiertotaloutta sekä ennen kaikkea sisämarkkinoiden toimivuutta, joka on teollisuuden kannalta ensiarvoinen tavoite.
Rakennustuotteiden sisämarkkinoiden aikaansaaminen aiemmalla rakennustuotedirektiivillä sekä direktiivin korvanneella nykyisellä rakennustuoteasetuksella on ollut ongelmineenkin menestys. Nykyisin rakennustuotteiden yhdenmukaistettu sisämarkkinajärjestelmä kattaa jo lähes 500 rakennustuoteryhmää, eikä tätä saavutusta ole syytä päästää vaarantumaan.

Rakennusteollisuus RT tukee valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan on tärkeää, että rakennustuotteiden sisämarkkinajärjestelmä vastaisuudessakin perustuu pääosin eurooppalaiseen standardisointiin. Kuten asetusluonnoksessa esitetään, komissiolla tulee olla mahdollisuus toimia myös niissä tilanteissa, joissa standardisointijärjestelmä ei jostain syystä kykene toimimaan tarkoitetulla tavalla, mutta tämä mahdollisuus tulee voida rajata vain poikkeustapauksiin.

Rakennusteollisuus RT pitää tärkeänä, että asetuksen valmistelussa huolehditaan, että Euroopan komissiolle annettavia valtuuksia käyttää delegoituja säädöksiä täsmennetään ja niiden käytön edellytykseksi asetetaan jäsenvaltioiden viranomaisten mahdollisuus riittävässä määrin kontrolloida tällaisten säädösten käyttöä. Nyt esitetyssä muodossa komissiolle annettaisiin monessa artiklassa liian yleisesti ilmaistu mahdollisuus muuttaa säädöksen tosiasiallista sisältöä jälkikäteen, mitä voidaan pitää jo periaatteellisestikin lainsäädäntövallan siirtämisen kannalta kyseenalaisena. Teollisuuden kannalta se muodostaa merkittävän riskin ajatellen sisämarkkinajärjestelmän ennakoitavuutta, joka on tuotevalmistajien sekä myös rakentajien kannalta ensiarvoista.

Rakennusteollisuus RT tukee valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan rakennustuoteasetuksen soveltamisalaa ei tule muuttaa nykyisestä. Teollisuuden näkemyksen mukaan ehdotetuista muutoksista on nähtävissä välittömiä haittoja, mutta ei hyötyjä. Komissio ei ole myöskään riittävästi perustellut soveltamisalan muutosehdotuksia.
Monet esitetyistä muutoksista ovat tarkoitukseltaan vähintäänkin kyseenalaisia, kuten kokonaisten pientalojen käsittely yksittäisinä tuotteina tai 3D-tulostettavien tuotteiden käsittely erillisenä säädöskohteena. Pientalot valmistetaan CE-merkityistä sisämarkkinatuotteista kuten isommatkin rakennuskohteet ja 3D-tulostus on vain yksi tuotantomenetelmä muiden rinnalla.

Kuten kirjelmässä todetaan, ero rakentamisen ja rakennustuotteiden valmistamisen välillä on syytä pitää edelleen selvänä. Samoin tulee rajautua, kuten tähänkin asti sisämarkkinajärjestelmässä, tuotteiden markkinoille saattamiseen. Itse rakentamista tulee edelleen ohjata kansallisilla säädöksillä.

Rakennusteollisuus RT suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen tukea pienten valmistajien mahdollisuuksia toimia rakennustuotemarkkinoilla. Jos tukeminen kuitenkin tapahtuu ehdotetulla tavalla, jossa pienelle tuotevalmistajalle asetettavia vaatimuksia lasketaan siitä mitä suuremmilta valmistajilta vaaditaan, toimintatavassa ei ole ymmärrettävää logiikkaa.
Jos pienelle valmistajalle sallitun alemman vaatimustason tuotteen ominaisuuksien varmentamisessa katsotaan riittävän täyttämään yhteiskunnan rakentamisen turvallisuudelle ja terveellisyydelle asettamat vaatimukset, ei ole mitään ymmärrettävää perustetta vaatia tätä laajempaa varmentamisen tasoa suuremmiltakaan valmistajilta.

Laadittaessa ja saatettaessa voimaan uutta rakennustuoteasetusta Rakennusteollisuus RT haluaa erityisesti painottaa sisämarkkinajärjestelmän jatkuvuuden varmistamista. Riippumatta siitä mikä tulevan asetuksen sisältö sen lopullisessa muodossa on, tulee joka tapauksessa huolehtia siitä, että rakennustuotteiden Euroopan laajuiset sisämarkkinat voivat toimia myös siirtymäaikana jatkuvasti ja saumattomasti.
Komission esityksessä uudeksi rakennustuoteasetukseksi on siirtymäaika nykyisen säädöksen mukaisesta järjestelmästä uuteen asetettu päättymään 1.1.2045 eli noin 20 vuoden kuluttua. Tänä aikana on tarkoitus soveltaa rinnakkain sekä nykyisen säädöksen mukaista sisämarkkinajärjestelmää, että uuden säädöksen mukaista järjestelmää.

Komissio tulee velvoittaa uuden säädöksen valmistelun ja voimaansaattamisen rinnalla ryhtymään välittömästi toimiin myös nykyisessä sisämarkkinajärjestelmässä ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Tätä edellytettiin myös Euroopan parlamentin IMCO-raportissa 2020, mutta ei ole tiedossa, että komissio olisi toistaiseksi ryhtynyt parlamentin edellyttämiin toimiin. Rakennusteollisuus RT pitää erittäin hyvänä sitä, että tämä asia on selkeästi sisällytetty valtioneuvoston linjaukseen.

Suurimpana ongelmana Euroopan komission uudessa rakennustuoteasetusesityksessä Rakennusteollisuus RT pitää sen epärealistisuutta käytännön toteutuksen kannalta.

Nykyinen rakennustuoteasetus, samoin kuin sitä edeltänyt rakennustuotedirektiivi, ovat varsin yksinkertaisia säädöksiä keskittyen vain luomaan tarvittavat mekanismit yhtenäiselle tuoteominaisuuksien määrittämiselle, varmentamiselle ja ilmoittamiselle. Siitä huolimatta näiden säädösten toteuttamisessa on ilmennyt vuosien varrella merkittäviä ongelmia, jos kohta säädösten tavoite eli sisämarkkinajärjestelmä on kuitenkin saatu luotua menestyksekkäästi. Esitetty uusi säädös on, pyrkiessään säätelemään paljon muutakin kuin pelkkää sisämarkkinajärjestelmää, paljon aiempia monimutkaisempi ja valitettavan epärealistinen.

Esitetyn mukaisen sisämarkkinajärjestelmän toteuttaminen edellyttää pelkästään komissiolta moninkertaisia resursseja nykyisiin verrattuna, ja merkittävästi enemmän asiantuntijaresursseja myös alan muilta tahoilta, joiden tehtävänä on mm. laatia kaikki yhteensä tuhannet uudet standardit. Missään ei ole esitetty suunnitelmaa tai arviota kuinka tämä resurssitarve katetaan. Lisäksi uusi asetus esitetyssä muodossa edellyttää tuotevalmistajilta sellaisia tuotteen koko elinkaaren aikaa koskevia tietoja, joita ei suurelta osin tällä hetkellä ole käytettävissä, eikä tällaisten ominaisuuksien määrittely- ja varmennusmenetelmiä ole vielä olemassa.

Pyrkimys sisällyttää samaan järjestelmään sekä uusien tuotteiden valmistus että tuotteiden uudelleenkäyttö on periaatteessa kannatettava, mutta tulee merkittävästi vaikeuttamaan toteuttamista. Näihin kahteen tuoteryhmään ei voida soveltaa samoja varmentamis- ja testausmenetelmiä.
Koska uuden säädöksen toteutuminen tuoteryhmäkohtaisesti tulee ajoittumaan lähinnä vasta 2030-luvulle, parhaiten sekä tuotteiden uudelleenkäyttöä että uuden sisämarkkinajärjestelmän valmistumista voitaisiin edistää jättämällä uudelleenkäytettävät tuotteet sisämarkkinajärjestelmän ulkopuolelle säädeltäviksi kansallisesti. On myös todennäköistä, että uudelleenkäytettävät

tuotteet pyritään käyttämään vastaisuudessakin lähellä alkuperäistä käyttökohdetta, jolloin niiden liikkuvuus maiden rajojen yli tullee olemaan varsin vähäistä.

Edellä todetun mukaisesti Rakennusteollisuus RT tukee kaikkia pyrkimyksiä esitetyn uuden sisämarkkinajärjestelmän yksinkertaistamiseksi. Muutoin on vaarana, että jälleen seuraava rakennustuoteasetuksen uudistaminen joudutaan käynnistämään jo paljon ennen kuin nyt luotava uusi kokonaisuus on saatu kokonaisuudessaan käyttöön.

Kunnioittavasti
Timo Pulkki
johtaja, rakentamisen määräykset
Rakennusteollisuus RT